

ČUD(EŽ)NI GUMBI KROJAČKA HLAČKA

Tekmovanje v znanju slovenščine za Cankarjevo priznanje - Mehurčki 2017/2018, ponuja drugo in tretje-šolcem v branje Krojačka Hlačka Leopolda Suhodolčana ter še eno knjigo istega avtorja po izboru mentorja.

NAMEN

1. Razvijanje in ohranjanje učenčevih interesov za branje umetnostnih besedil.
2. Razvijanje zmožnosti ustvarjalnega dialoga z umetnostnim besedilom.
3. Razvijanje recepcijskih zmožnosti
 - z branjem/poslušanjem.
 - s tvorjenjem/(po)ustvarjanjem besedil
4. Pridobivanje literarnovednega znanja.

Dodajmo še temo, ki povezuje vse letošnje tekmovalce. Ta je
Čud(ež)ne besede.

Kot je zapisano v tekmovalnih izhodiščih, je besedilom skupno, "da niso realistična, ampak so fantastična, nonsensna ... sama po sebi torej čudna."

Od bralcev in njihovih mentorjev pa bo odvisno, ali se bodo ob razvozlanju njihovega pomena na zanimive, izvirne, čisto svoje načine spremenila v čudežna.

ČAS, KO SO SE DOGAJALE VELIKE STVARI

Ali ste vedeli, kaj vse se najde v razbojnikovem žepu?

"... tristo enajst klobukov in en klobuček, sto sedeminsedemdeset celih štruc kruha in pol pojedene, devet pralnih strojev, sto škatlic vžigalic, devet ključev, enega preplašenega zajčka, sedem pip in bukvice za prvo pomoč." Le sončne ure ni nikjer.

Krojaček Hlaček je s svojo šivanko odprl razbojnikov žep in moral se je vdati. In v mestu z njim niso več imeli težav.

Zgodbice krojačka Hlačka nas spomnijo na vsakodnevne težave in tegobe, ki nikomur niso prikrajšane. Vendar jih krojaček zna s svojo šivanko, sukancem, gumbi in domišljijo na prav poseben način omiliti ali rešiti. Naj omenimo le nekaj njegovih dobrih del:

- Tinetu in njegovi mami je z gumbi sezidal hišo,
- vrhovodca je osrečil z najvišjo vrvjo med visokimi hišami,
- imenitnežu s svetlim avtom je pokazal, kdo je v resnici pravi zmagovalec,
- našel je izgubljenega Nejčka,
- ko so že vsi v mestu obupali, je našel razbojnika Cin-cina.

In to še zdaleč ni vse, saj knjiga ponuja deset krojačkovih dogodivščin, ki nas ne pustijo ravnodušne. Kljub temu v nobeni zgodbi ni nihče prepuščen zli usodi in ob še tako hudi težavi zna mali Krojaček "najti preprosto pot do sreče".

To sicer naredi na prav poseben način, ki se sprva zdi nesmiseln (nonsensen), morda celo nelogičen. Z "osvobojeno domišljijo" pa je na drugi pogled zdravo razumski in otrokom blizu. Ali kot je zapisal pesnik Milan Dekleva: "nesmisel najde svoj smisel". Zato profesor Igor Saksida opazarja, da včasih "nesmislov ni smiselno razumeti preresno", saj omogočajo otrokom prehod iz stvarnega sveta v domišljijo, tam pa se uresničijo marsikatero otroške želje.

Podobnih problemov, kot jih rešuje Krojaček, tudi danes ni malo. Odraslemu bralcu se dogajalne niti nehote prepletajo z vsakodnevnimi izkušnjami, ob katerih se vedno znova čudimo nad neodgovornostjo posameznikov do skupnosti, v kateri živimo.

Od prve do zadnje zgodbe je prisotna vedrina, ki najmlaše bralce ponese s seboj v želji po novih bralnih podvigih. Ko to dosežemo, smo kot mentorji branja lahko več kot zadovoljni.

CILJI IN OSREDNJE PRVINE ZA INTERPRETACIJO

Cilji iz učnega načrta (2011):	Krojaček Hlaček:
<ul style="list-style-type: none">• prepoznajo govorni položaj pri poslušanju, branju književnih besedil in pripravijo ustrezen model odzivanja,• oblikujejo obzorje pričakovanja, kar izvira iz zunajliterarne in medbesedilne izkušnosti,• izražajo in primerjajo svoje doživetje, čustva, predstave in misli, ki se jim vzbudijo pri poslušanju, branju,• ugotavljajo razlike v doživljanju in razumevanju istega besedila in različnost na ravni opažanja sestavin besedila,• predstavljajo razloge, zaradi katerih se jim kaj v književnem besedilu (dogodek, oseba ipd.) zdi pomembno,	<ul style="list-style-type: none">• učenec kot poslušalec, bralec, gledalec,• kdo je krojač, kaj počne in ali znam tudi sam-a /.../ pomagati prijatelju, izkoristiti priložnosti, morda zašiti gumb kot glavni junak knjige,• doživljanje različnih razpoloženj: dolžnosti, skrbnosti, osamljenost, domotožje, zaupanje, strahovi, dobrota, pravičnost,• poglobljanje prvotnega doživetja in razumevanja z razumevanjem morebiti spregledanih besedilnih signalov,• je pomembno, da ravnamo tako, kot mislimo da je prav?• razvijanje sposobnosti razumevanja motivov za ravnanje knj. oseb,
<ul style="list-style-type: none">• tiho (poltiho) berejo še neznana krajša besedila,• ob besedilih spoznavajo in opazujejo razlike med svetom, v katerem živijo, in domišljjskim svetom v književnem besedilu,	<ul style="list-style-type: none">• branje,• kako bi se krojaček znašel danes tu ob meni,
<ul style="list-style-type: none">• razvijajo zmožnost predstavljanja,	<ul style="list-style-type: none">• kdo je Krojaček Hlaček in kakšne

<p>vživljanja v osebo, »poistovetenja« z njo ter privzemanja vloge osebe,</p> <ul style="list-style-type: none"> • prepoznavajo glavno književno osebo, • prepoznavajo dobre in slabe književne osebe in povedo, zakaj se jim zdijo take, • upovedujejo čustva in razpoloženja književnih oseb, ugotovitve utemeljujejo s podatki iz besedila, 	<p>lastnosti ima? (narišejo/opišejo svojo čutno-domišljjsko predstavo knj. osebe,</p> <ul style="list-style-type: none"> • kako se kaže pomen dobrote? • iskanje podobnosti in razlike med književnimi osebami; povedo, kako bi ravnali v različnih situacijah in kako bi ravnali sami, če bi bili v podobnem položaju kot književne osebe (razvijanje zmožnosti identifikacije s književno osebo).
<ul style="list-style-type: none"> • razvijajo zmožnost doživljanja in razumevanja književnega prostora in časa, 	<ul style="list-style-type: none"> • izražanje domišljjske predstave časa in dogajalnega prostora z različnimi izraznimi sredstvi,
<ul style="list-style-type: none"> • zaznavajo in doživljajo posamezne dogodke v književnem besedilu kot zaokrožene celote, 	<ul style="list-style-type: none"> • branje posameznih odlomkov, vživljanje v domišljjske svetove in razvijanje lastnih domišljjskih predstav,
<ul style="list-style-type: none"> • izražajo doživljanje, razumevanje in vrednotenje radijske igre, • oblikujejo čutno-domišljjske predstave oseb na podlagi posebnosti njihovega govora in zvočne opreme radijskega besedila, 	<ul style="list-style-type: none"> • Krojaček Hlaček kot radijska igra ali brana pravljica, • dopolnjevanje predstav z elementi domišljjskih slik, ki so jih ustvarili ob poslušanju/gledanju radijske igre, lutkovne predstave.

KO O PREBRANEM SPREGOVORIMO VSI NA GLAS, IZ RAZREDA BO POBEGNIL VES DOLGČAS.

Tudi med najmlajšimi šolarji so takšni, ki jim je literarno področje še posebej blizu in si želijo več izzivov za branje in pisanje pri pouku ali obšolskih dejavnostih. Učitelji 1.VIO se praviloma poslužujemo notranje diferenciacije in izbiramo med različnimi strategijami, metodami in oblikami dela že med poukom. Vendar opora (odranje) učencev, ki zmorejo več, včasih zahteva več časa in spodbud za dodatno branje, čim boljše razumevanje prebranega, interpretacijo in željo po lastnem ustvarjanju.

Da bi "učence usposobili za ustvarjalno komunikacijo z literarnim besedilom", profesorica Kordigel Aberšekova vidi priložnosti v učiteljevih prizadevanjih za povečanje recepcijskih zmožnosti mladih bralcev. To lahko, ob razvijanju spodbudnega šolskega okolja za branje, naredimo s tem, da ponudimo učencem dovolj priložnosti za dialog z besedilom. Pri tem pa si lahko učitelji pomagajo z različnimi strategijami pred, med in po branju.

NEKAJ PRIPOROČIL – BRALNE STRATEGIJE

PRED BRANJEM/POSLUŠANJEM/GLEDANJEM

1. Ob ilustraciji naslovnice knjige učenci opisujejo glavnega junaka in predmete, ki jih ima ob sebi. Raziščejo, kdo je krojač in kaj počne. Morda so na ilustraciji opazili kaj posebnega – šivanko kot srebrn meč, nenavaden klobuk, zelo velik gumb, na katerem sedi. Le kaj krojači s temi predmeti počnejo?
2. Poigramo se z gumbi različnih barv, oblik, velikosti: iskanje parov, šivanje gumbov, menjalnico gumbov ... Pripravimo 10 gumbov za 10 zgodbic iz knjige, ki jo bomo brali. Ob tem si ogledamo ilustracije in beremo naslove posameznih zgodbic. Pogovorimo se o pričakovanjih, o čem bodo zgodbice pripovedovale.
3. Obiščemo šolsko knjižnico in na polici s črko S poiščemo knjige Leopolda Suhodolčana. Gotovo je kar nekaj knjig, ki so otrokom že poznane, zato bo gotovo stekel pogovor tudi o tem.
4. V knjigi je 10 različnih zgodbic, ki jih lahko porazdelimo na vsakodnevno jutranje glasno branje v nadaljevanjih s celotnim razredom. Morda pa se raje skupaj odločite za dodaten čas, ki bo namenjen branju in pogovoru o prebranem za tiste učence, ki jih to še posebej zanima.

MED BRANJEM/POSLUŠANJEM/GLEDANJEM

1. Prvo branje/poslušanje/gledanje naj bo v celoti, brez prekinitev. Kasnejša ponovna branja/poslušanja pa naj bodo po delih, z glasnim branjem učitelja ali učenca (glede na sposobnosti in motivacijo).
2. Namen je otroke opozoriti na morebitne prezrte besedilne signale, do katerih pridejo z medvrstniškim dialogom ali z vprašanji učitelja, ki se nanašajo na:

KNJIŽEVNE OSEBE

Kakšna je vloga glavne književne osebe v posameznih zgodbicah? Ali lahko v njegovih dejanjih in ravnanjih prepoznamo njegove osebne lastnosti? Kakšne so? Ali vplivajo na potek dogajanja (motivi)? Kako bi ti ravnal v podobnem primeru?

DOGAJALNI ČAS IN PROSTOR

Kje in kdaj se zgodba dogaja? Kaj izvemo iz besedila?

KNJIŽEVNO DOGAJANJE

O čem pripovedujejo zgodbice? Opiši, kaj se je zgodilo najprej ... in potem? Nariši strip (dogajalno premico).

RAZUMEVANJE BESEDILNE STVARNOSTI

Kaj pomeni ...? Povej s svojimi besedami. Kako bi povedal-a drugače?

PO BRANJU

1. Česa bi se krojaček Hlaček najprej lotil, če bi bil doma v tvojem kraju? Kako bi mu pri tem pomagali gumbi, nit ali šivanka? Morda bi moral za kakšno zahtevno nalogo uporabiti še kaj drugega?
2. Krojaček svojih gumbov ne prodaja, temveč jih podarja. Kaj meniš, zakaj noče biti trgovec? Ali bi tudi ti komu podaril-a svoje najlepše gumbe, če bi bil-a na krojačkovem mestu?
3. Izmislite si/napišite nove krojačkove dogodivščine, na primer z naslovom: Krojaček Hlaček na šolskem igrišču, Krojačkov obisk na tržnici, Čudežen avto krojačka Hlačka.
Prav pogovori o prebranem vam bodo ponudili vrsto dobrih naslovov za pisno poustvarjanje.

Zakladnica idej za poustvarjanje

Priprava na Cankarjevo tekmovanje je priložnost tudi za izmenjavo idej in izkušenj med mentorji. Nekaj jih je opisanih v knjigi Krojaček Hlaček (v izdaji "Knjiga pred noskom"). Vabim, da v ta namen izkoristite spletno stran Zavoda za šolstvo in opišete tudi svoje uspešne pristope.

Viri:

- Dekleva, M. (2015). Pamet v roke, nesmisel! *Otrok in knjiga*, 94, str. 73–75
- Kordigel, A. (2008). Jaz pa berem 1. Ljubljana: Rokus.
- Saksida, I. (2015). Kaj je nonsens in kako učinkuje? *Otrok in knjiga*, 94, str. 26–34
- Simoniti, B. (2015). Od nesmisla do nonsensa. *Otrok in knjiga*, 94, str. 9v25
- Suhodolčan, L. (2013) Krojaček Hlaček. Ljubljana: Mladinska knjiga (Zbirka Domače branje Knjiga pred nosom)

Pripravila: Polona Legvart